

EL LLIBRE
DE LA SETMANA

PERFIL

JORDI IBÁÑEZ FANÉS (BARCELONA, 1962) HA PUBLICAT LLIBRES DE POEMES COM 'NOU HOMENATGES I ALTRES PROBLEMES' (QUADERNS CREMA, 2000), NOVEL·LES COM 'UNA VIDA AL CARRER' (TUSQUETS, 2004) I ASSAJOS COM 'EL REVERSO DE LA HISTORIA' (CALAMBUR, 2016)

PERE
ANTONI
PONS

Hi ha conceptes que, tot i que continuen sent usats amb freqüència, ja no serveixen per explicar i valorar una creació artística, ja siguin llibres, pintures, pel·lícules, cançons o obres de teatre. El concepte *convencional* com a sinònim d'estantissament clàssic, per exemple: no serveix perquè també hi ha un convencionalisme de l'avantguarda igual de gastat i trodat. El mateix passa amb el concepte *transgressor*: n'hi ha que encara l'usen com si visquéssim uns temps de veritats absolutes i unívokes i no immersos en la confusió horrible i formidable d'això que anomenem postmodernitat.

Amb tot, quan et veus obligat a explicar i a valorar certes obres que et desconcerten per la seva raresa, la temptació de recórrer a algun d'aquests conceptes ja obsolets és bastant incontrolable. És el que

m'ha passat llegint *Un quartet*, del professor, poeta i assagista Jordi Ibáñez Fanés. El cos em demana qualificar-lo de poc convencional, però per no contradir-me amb el que he escrit fins ara em limitaré a dir-ne, de moment, que és un llibre diferent, personal i força singular.

Ho és, d'entrada, perquè tots i cada un dels quatre textos que configuren el volum –tots autònoms, no més vinculats entre ells per algunes correspondències menors i, sobretot, per la ment que els pensa i la veu que els conta– estan construïts a partir d'una acumulació de diferents gèneres. Vull dir que cada peça d'aquest "quartet" funciona com una mescla indestruïble d'assaig especulatiu, d'incursió en la memòria personal o familiar de l'autor, de narració d'uns fets reals (potser amb tocs de ficció), d'erudita excursió culturalista, d'autoanàlisi íntima (idees, sentiments, moral) i de reflexió filosòfica i existencial.

Una nutritiva sopa de gèneres

La manera com l'autor aborda i treballa literàriament les matèries primeres i els temes que tracta és coherent amb la naturalesa d'aquesta carregada i nutritiva sopa de gèneres. Ho fa sense jerarquitzar entre el que viu, el que llegeix, el que sent, el que pensa, el que recorda, el que somia, el que li contem i el que elucubra. I ho fa, també, abraçant la idea que el text és una construcció centrípeta i al mateix temps centrífuga; és a dir, escrivint el text fent-lo girar al voltant d'un únic tema, que amplia i aprofundeix amb arguments i contraarguments, però, també, permetent que aquest tema central es complementi amb altres temes que en principi li són aliens i es ramifiqui de maneres imprevisibles.

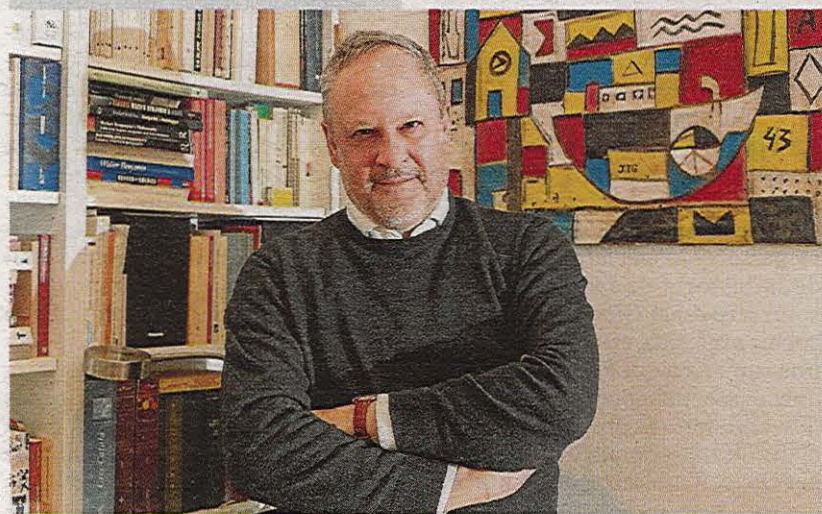
UN QUARTET
JORDI IBÁÑEZ
FANÉS
TUSQUETS
380 PÀG. / 19 €

CADA TEXT FUNCIONA COM UNA MESCLA D'ASSAIG ESPECULATIU, INCURSIÓ EN LA MEMÒRIA DE L'AUTOR, EXCURSIÓ CULTURALISTA, AUTOANÀLISI ÍNTIMA I REFLEXIÓ FILOSÒFICA

Totes les peces, doncs, exploren un ampli ventall d'idees i abasten un espectre diversíssim de referències culturals. Però també totes tenen un punt de partida perfectament definit, al qual tornen un cop i un altre.

El primer text gira entorn de la figura de la mare de l'autor, de 96 anys –vídua de Manuel Ibáñez Escofet–, i parla de la impossibilitat dels fills per entendre plenament les mares, del desvaliment radical en què queden els homes que no tenen fills quan se'ls moren els pares, de la manera com la vida deixa fantasmagòricament enrere aquelles persones que viuen molts d'anys... El resultat és emocionant i intel·ligent. El segon text, un desplegament d'erudició melòmana, és una reflexió, muntada a partir d'un diàleg alcohòlic entre l'autor i un amic, sobre l'admiració, sobre la mediocritat i el geni artístics, i sobre l'èxit i el fracàs. Potser és el més descosidat de tot el volum, però té passatges penetrants i està farcit de fabuloses anècdotes sobre grans pianistes. El tercer text intenta aclarir les raons que hi havia al darrere del "desterrament" de vuit monjos de Montserrat que a mitjans dels 60 van ser enviats a Sant Miquel de Cuixà: és el text més excitant i ben travat, sobretot per la manera tan àgil com combina qüestions històriques, ideològiques i teològiques.

El quartet es tanca amb una peça centrada en els misteris de l'amor i del sexe treballats amb les eines de la psicoanàlisi. És el text més erràtic i espès del conjunt, però té frases tan bones i serioses com aquesta: "Havent estimat tantes dones diferents, ¿n'has estimat mai cap de debò? I si a totes les vas estimar tant, per què han passat com ombres xineses pel teatret de la teva vida?"

MANOLO GARCIA

"No he tocat mai un mort"

JORDI
LLAVINA

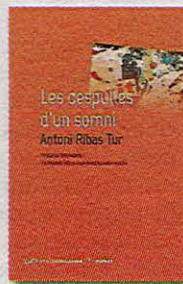
Cal llegir més d'una vegada aquest llibre. Sembla que, d'un cop d'ull, en puguem abastar el significat, la intenció, però no és així. Per fer-se càrrec, posem per cas, de la tensió que hi ha de punta a punta: d'una banda, la certesa de la desaparició, de la ruïna; de l'altra, el desig de permanència, l'instint de perdurar. La realitat de la mort ens forneix imatges que corren, com la del vers que he fet servir de títol, entre altres de no menys estremidores. "La pell d'una serp trobada / al bosc és un tresor": la pell canviada, al capdavant, no és sinó un senyal de l'extinció. Un paper gastat, en can-

vi, pot revelar al lector una veritat incontrovertible: "Hi ha escrita la joia / amb què van morir". Jordi Nopca, en el pròleg, destaca "que els morts es troben per tot arreu, i encara més als pobles, on qualsevol racó pot despertar la memòria involuntària".

Cada poema presenta el seu pre-text i un assumpte propi. Tots plegats conformen una elegia encesa. En el primer, de to crepuscular, ja se'ns imposa l'hivern que torna, "la falsa mort dels arbres". El poema, però, conté també l'altra cara: "la força dels mots / que no envelleix". I, al capdavant, aquesta és la força que combat les "despülles del somni": la de registrar per romandre. Mirar de fixar la memòria, intentar retenir el temps. D'una manera di-

ferent, sí, de la dels dos adolescents que, amb una clau, graven els seus noms en l'escorça d'un arbre: "La sabavessa d'aquesta ferida / infligida en una pell tan tendra". I és que ells, els adolescents, "no van tornar-hi". No és pas l'única referència al món líquid, fet de fites trontolladisses i autoritats en entredit: en l'obra apareixen també *maners* i *sense papers*, víctimes del segle.

El llibre està travessat per una aguda consciència del temps. Una poesia de Iekhuda Amikhai especulava amb la idea d'una dona perfecta, feta a partir de trossos de dones reals, estimades pel protagonista. *Frankenstein*, d'Antoni Ribas Tur, recupera aquesta mateixa idea: l'esforç de cosir i sargir un ésser nou és va, perquè la vida se'n va a carrera

LES
DESPÜLLES
D'UN SOMNI
ANTONI RIBAS TUR
SALDONAR
80 PÀG. / 14 €

feta. Un cop creada la criatura, "tan aviat com obri els ulls / i se'l miri, la matarà": no és real. Una altra de les idees recurrents és la de la caiguda: "Caiem, i d'un niu de pedres / sortim a trobar-nos al lloc / d'un nou origen. / Som". Sí, la caiguda com a essència. Per això té tanta rellevància el recurs a l'escriptura: "Escriu amb paraules que parlen / de nosaltres heretades / d'una veu extingida". Hi ha moltes imatges d'una estricta bellesa, però sembla que l'autor no vulgui destacar-les gaire: "La matinada desgrana la rosada / damunt l'herba". O aquesta altra sobre la generació constant: "Mentre les arrels es vincen, / el temps escup la llavor corcada / de totes les coses". No hi ha paradís: més aviat la mera idea de paradís repugna al poeta. La mort resulta incontestable; la seva acció, indefallent. Queda, però, la paraula. Perquè "la paraula interrompuda / vol dir la mort".